HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישיה לאויר וכל דירה שתשמישיה לאויר אין ממטלטלין בו אלא סאתים ת"ש [6]אשבת בתל שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג דקאזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא ודפנא: **מתני'** [8]שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: **גמ'** מה"מ [9]דת"ר [1]בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו [2]הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה חייב מאי משמע אמר רב הונא כדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה עסוק מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בשבת ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בלכת דידך הוא דמיחייבת הא בלכת דמצוה פטירת אי הכי אפילו כונס את האלמנה נמי כונס את הבתולה טריד כונס אלמנה לא טריד וכל היכא דטריד ה"נ דפטור אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד הכי נמי דפטור וכי תימא ה"נ [3]והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה [3]חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר הכא טריד טירדא דמצוה התם טריד טירדא דרשות [7]והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא [2]ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי ר"ע

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה במסקנא דעביד לה בהוצא ודפנא לא שייך כאן לאקשויי אי הכי ניטלטל בכולה כדלקמן לעיל דהתם בחילון המסכך על הארץ שיש בו סכך אלא שהשיב כמוקף לדירה אבל הכא אלא אם כן אינו הוא אלא אם כן אינו הוא אלא כשיעור בית סאתים כחצר המשכן ששיעור זה נתנו חכמים לכל היקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מכאן הוי כרמלית ואין מטלטלין בו אלא בתוך ארבע אמותיו של אדם והאי כיון דבידים הוקף ולדירה אפילו הוא יותר מבית סאתים ניטלטל ביה: **שתשמישה לאויר.** אינה עשויה לדירה זו אלא לנורך אויר שאוצה לה לשמור השדות ואינה חשובה דירה להתיר היקף גדול: **שבע נחל.** קדש היום על האדם והוא בתל גבוה עשרה וקנה שם שביתתו: **והוא מארבע אמות עד בית סאתים.** גדול הוא מארבע אמות אבל אינו יותר על בית סאתים: **וכן בנקע.** גומא העשויה משפת ימי בראשית ווליל"ה: **וקמה קצורה.** באמצעה: **ושבולות.** גבוהות עשרה מקיפות אותה סביב. כל הני מחילות איינהו להיקף בית סאתים ולא ליותר מכאן דלא נעשית לדירה הלכך מהלך את כולה לחוד וחוצה לה אלפים דכל חללה הואיל ושבת זה באוירה מבעוד יום הוה כארבע אמות של מקום שביתה. ולהכי נקט והוא מארבע אמות דאי לא הוה יותר מארבע אמות מאי מהלך את כולה איכא בלא מחילות נמי ארבע אמות מקום שביתה אית ליה דהיינו שבו אים תחתיו וחוצה להן אלפים אמה דכתיב אל יצא איש ממקומו ואסמוך רבנן למילף מקום ממקום ומקום מניסה כו' כדאמרינן בעירובין (דף נא.). ותל מוקף מחילות הוא דכל שגבוה עשרה אמרי' גוד אסיק מחילות שלו והקף בהן את ראשו: **ושבולות מקיפות.** ואע"ג דאין עומדות ברוח: **דעביד ליה.** למחילות השבלים בהוצא ודפנא משבות לשבולת עד שאגדן וגדלן יחד סביב ומחזיקות זו את זו: **מתני' שלוחי מצוה.** הולכי בדרך מצוה כגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים: **פטורין מן הסוכה.** ואפי' בשעת חייתן: **גמ' בשביתך בביתך לעוסק פרט לעוסק במצוה.** שאינו חייב בקריאת שמע ולקמן מפרש מאי משמע: **ובלכתך בדרך לחתן.** ואע"ג דהוא נמי במצוה טריד אינטריכי להו תרי קראי דאי הוה כתיב חד כיון דחתן לאו בהדיא כתיב בקרא הוה אמינא לא פטר הכתוב אלא טורח ועושה מלאכת מצוה בידים או מהלך למצוה אבל חתן שהוא יושב ובטל ואינו עוסק אלא טריד במחשבת בעילה לא פטר הכתוב הלכך מקרא יתירא אשמעינן דפטור מק"ש דטריד במחשבת בעילה: **מאי משמע.** מהני קראי פרט למצוה: **כי דרך.** הולך בדרך סחורה: **מי לא עסקינן בו'.** וכי איך יכול לכלול במקרא דרך מצוה עם הרשות והא דרך סתמא כתיב ומשמע נמי דרך מצוה וקאמר רחמנא ליחייב לקרות: **אם כן.** בדרך מצוה נמי קאי לכתוב בלכת בדרך: **טריד.** לבו טרוד במחשבת בעילה ומסתברא כי פטריה קרא משום טירדא פטריה [6] ואינו יכול לעסוק בשניהם כאחד: **כונס אלמנה לא טריד.** ויכול לקיים את שתיהן: **אי משום טירדא בו'.** האי דפריך משמע ליה דטרדתו פוטרתו לפי שאינו יכול לכוון את לבו והלכך אפי' טבעה ספינתו דטרוד בצערו ליפטר: **שנאמר בהן פאר.** כדלקמן [ע"ב] ואבל לאו בר פאר הוא וכשמתפאר מראה בעצמו שאינו אבל: **חתן טריד טירדא דמצוה.** ואשמעינן קרא דלא מיחייב להסיר דעתו ממחשבת מצוה ראשונה בשביל זו הבאה עליו אלא יעסוק בראשונה ויתן לבו להיות בקי בדבר: **טירדא דרשות.** שאף על פי שהוא חייב לנהוג אבילות של נעילה רחיצה וסיכה להראות כבוד מתו אינו חייב להטעין: **והעוסק במצוה דפטור ממצוה מהכא נפקא.** משבתך בביתך: **ויהי אנשים וגו'.** בפסח מדבר קרא בשנה השנית ליציאת מצרים: הכי

בשבתך ובלכתך הוקשו לדרך (שם). מי לא עסקינן בו'. כלומר מצלן בדבר רשות לחודא איירי קרא, הא קרא דרך סתמא כתיב וממילא משמע נמי מיהא דרך מצוה ואפילו הכי אמר רחמנא ליקרי (שם). **אלא מעתה.** אי משום טירדא דמחשבה פטרת ליה, אפילו טבעה ספינתו נמי (שם). **שהרי נאמר בהן פאר.** ליחזקאל, פאר חבוש עליך וגו' וכיון דבעו פאר ואבל מתגולל בצערו בעפר אין זה פאר (שם וכעי"ז כתובות ו:). **הכא טריד טירדא דמצוה.** וכיון דאנן מיעוטא בעלמא דרשינן פרט לחתן, מספייק אם ממעטת מיהא טרדא דמצוה (ברכות יא.).

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ו מהל' סוכה הל' ד טוש"ע או"ח סי' תרמ סעי' ז]:

כד ב מיי' פט"ז הל' ד ופכ"ז מהלכות שבת הלכה ד ופ"ז מהל' עירובין הלכה ד סמג לאוין סה ועשין דרכנו ג טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ב:

כה ג מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ט סמג עשין יח טוש"ע א"ח סי' ע סעיף ג:

כו ד מיי' פ"ד מהלכות תפלה הלכה ט סמג עשין דרכנו ג טוש"ע א"ח סי' לח סעיף ה וטוש"ע י"ד סי' שפ סעיף ג וסי' שפח סעיף ג:

מוסף רש"י

אלא בית סאתים. אם היה הקיפו יותר על בית סאתים, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות ואפילו נטעו מתחילה לכך, דהוי מוקף לדירה (ערובין צט:). **שתשמישיה לאויר.** אינה לדור בה תמיד אלא להסתופף בה שומרי השדה (שם ק:). **שבת בתל.** קדש עליו היום וקנה שם שביתתו, שהוא **גבוה עשרה.** דלמרינן גוד אסיק מחילותיו כל שביבותיו והרי הוא מוקף (ערובין טו.). **וכן בנקע.** אחד מנקיקי הסלעים (שם). **והוא מארבע אמות עד בית סאתים.** הואיל ושבת בחוץ מחילותיו נעשית בימו וכולו כארבע אמותיו הוא, הלכך מהלך את כולו וחוצה לו אלפים אמה, אבל אי הוה טפי מבית סאתים אין מחילותיו מועילות לו, שהיקף שאינו עשוי לדירה אינו מועיל אלא לבית סאתים, לכי נקט מארבע אמות ואילך, דאם היה פחות מד' אמות מאי מהלך את כולו איכא ומחילותיו מאי מהני, בלאו מחילה נמי מקום לכל אדם ד' אמות (שם). **ושיבולות מקיפות אותה.** שהיא גבוליה שביב מלקטוי ושבלים גבוהין י' עקקין (שם). **אוכלין ושותין ארעי חוץ לסוכה.** נפקא לן מבסוכות תשבו, תשבו כעין תדורו, וכמה היא דירתו של אדם,לאכול בה אכילת קבע שלו, אבל אכילת ארעי אוכל בלא דירתו, כמו אוכל בחצרו או בשדה ואינו מבקש דירה, ובסכא היא שלא הקפיד הכתוב באכילת ארעי, שהיא ארעי נמי כשאותה שהיה או שאדם פעמים, אבל אם קובע קעודתו על היין, כגון בני היום, אסור (מיזרח רש"י סי' רסג). **ובלכתך בדרך פרט לחתן.** ואע"ג דחתן נמי עוסק במצוה הוא, אי לאו קרא יתירא לא נפקא לן מקרא קמא, דכיון דעוסק במצוה לא כתיב בקרא בהדיא אלא מיעוטא בעלמא הוא, דקא דרשינן מכיתך וממעטינן מינה עוסק במלאכת מצוה דאיכא טרדא, אבל חתן דטרדא דמחשבה בעלמא הוא, שמחשב על עסק בתולים, אי לאו קרא יתירא לא אתמעוטו (ברכות יא.). **הכונס את הבתולה פטור.** שטרוד במחשבת בעולת מצוה (שם). **מאי משמע.** פרט לעוסק במצוה (שם). **כי דרך.**

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה עוליל וכו' דאינו יכול:

תורה אור השלם

1. וְשַׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: דברים ו ז

2. וְיֵהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ט ו

לעזי רש"י

וויליא"ה (וליד"א). בקעה, עמק.

רבינו חננאל

יותר מבית סאתים. ושניגן התם כדקתני טעמא, משום דהויא תשמישתיה לאויר, כלומר אין שם בית, וכל דירה שתשמישה לאויר אין ממטלטלין בה יותר מבית סאתים. ת"ש שבת בתל שגבוה כו' פשוטה היא. **פיסקא** שלוחי מצוה פטורין מן המצוה. מנא לן, דתנו רבנן בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך פרט לחתן. ודייק' מדהתה ליה לקרא למכתב ובלכת בדרך, דמשמע אע"ג דאזיל לדבר מצוה חייב, וכת' בלכתך, דמשמע בלכת דידך דהוא רשות מיחייבת למקרי קריית שמע, אבל בלכת דמצוה פטירת. שמעינן מינה העוסק במצוה פטור מן המצוה אחרת. **הא דתניא** פרט לחתן, והוא דכנס בתולה דטריד טירדא של מצוה, ולפיכך פטור. אבל מאן דטריד טירדא דרשות, כגון שטבעה ספינתו וכיוצא בו, חייב בכל מצות. ואפי' אבל חייב, דאמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, מפני שנא' בהן פאר, והני מילי ביום ראשון בלבד. וכן הכונס את האלמנה חייב לקרוא קריית שמע. **הא מהתם נפקא,** ויהי אנשים אשר היו טמאים וגו', נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי,